

Ağır və ya xüsusilə ağır cinayətlərin gizlədilməsi və ya xəbər verilməməsinə dair cinayət işləri üzrə istintaq təcrübəsində mövcud problemlər

Cinayət barəsində xəbər verməmə və ya qabaqcadan vəd etmədən cinayəti gizlətməyə görə cinayət məsuliyyəti Azərbaycan Respublikası Cinayət Məcəlləsinin 307-ci maddəsi ilə müəyyən edilmişdir.

Azərbaycan Respublikası Cinayət-Prosessual Məcəlləsinin 49.4.2-ci maddəsinə əsasən cinayətin törədilməsi ilə onun gizlədilməsi və ya xəbər verilməməsinə dair ittihamlar bir icraatda birləşdirilə bilməz.

İstintaq təcrübəsində Azərbaycan Respublikası Cinayət-Prosessual Məcəlləsinin 49.4.2-ci maddəsinin tələbinə əsasən ağır və ya xüsusilə ağır cinayətlərə dair işlər məhkəmələrə göndərilməzdən əvvəl həmin cinayət barədə xəbər verməyən və ya həmin cinayətləri gizlədən şəxslər barəsində Azərbaycan Respublikası Cinayət Məcəlləsinin 307-ci maddəsi ilə cinayət təqibi ayrı icraata ayrılır.

Azərbaycan Respublikası Cinayət Məcəlləsinin 307-ci maddəsi ilə ayrılmış cinayət işləri məhkəməyə göndərilən ağır və ya xüsusilə ağır cinayət üzrə məhkəmənin hökmü qanuni qüvvəyə minənədək Azərbaycan Respublikası Cinayət-Prosessual Məcəlləsinin 53.1.1-ci maddəsinə istinad edilməklə, yəni təqsirləndirilən şəxs qismində cəlb edilməli olan şəxs müəyyən olunmamasına görə ibtidai istintaqda dayandırılır. Lakin, əməli törətmiş şəxs müəyyən olduğu və ya cinayət işi konkret şəxsin barəsində ayrıldığı hallarda iş üzrə icraatın Azərbaycan Respublikası Cinayət-Prosessual Məcəlləsinin 53.1.1-ci maddəsinə istinad edilməklə dayandırılması qanuni hesab edilə bilməz.

Qeyd olunan işlərin ayrı-ayrılıqda ibtidai istintaqda dayandırılması təcrübəsi cinayətlərin xəbər verilməməsinə dair cinayət işləri üzrə təqsirləndirilən şəxs qismində cəlb olunmalı olan şəxslərin əksər hallarda cinayət məsuliyyətinə cəlbətmə müddətinin keçməsi əsası ilə məsuliyyətdən kənarda qalması ilə nəticələnir və ya nəticələnmə bilər. Belə ki, Azərbaycan Respublikası Cinayət Məcəlləsinin 307.1-ci maddəsi ilə müəyyən edilən ağır və ya xüsusilə ağır cinayətin hazırlanmasını və ya törədilməsini bilərək həmin cinayət barəsində xəbər verməmə böyük ictimai təhlükə törətməyən cinayətdir.

Azərbaycan Respublikası Cinayət Məcəlləsinin 75.1.1-ci maddəsinə əsasən böyük ictimai təhlükə törətməyən cinayətin törədildiyi gündən iki il keçdikdə şəxs cinayət məsuliyyətinə cəlb edilə bilməz.

Azərbaycan Respublikası Cinayət-Prosessual Məcəlləsinin 39.1.3-cü maddəsinə əsasən cinayət məsuliyyətinə cəlbətmə müddətləri keçdikdə (cinayət məsuliyyətinə cəlbətmə müddətinin dayandırılması halları istisna edilməklə) cinayət təqibi başlanıla bilməz, başlanmış cinayət təqibinə isə xitam verilməlidir.

Təcrübədə ağır və ya xüsusilə ağır cinayətin törədildiyi gündən həmin əməli törətmiş şəxsin barəsində olan hökm qanuni qüvvəyə minənədək bəzən uzun müddət (əksər hallarda 1 ildən artıq) keçir. Belə ki, bu müddətə ibtidai istintaq, birinci instansiya məhkəməsində hazırlıq iclası və məhkəmə baxışı, apelyasiya instansiyası məhkəməsində ilkin iclas və məhkəmə baxışı mərhələləri aiddir.

Nəzərə alsaq ki, ağır və ya xüsusilə ağır cinayətin hazırlanmasını və ya törədilməsini bilərək həmin cinayət barəsində xəbər verməməyə görə dayandırılmış cinayət işinin təzələnməsi, ibtidai

istintaqının tamamlanaraq məhkəməyə göndərilməsi, birinci instansiya məhkəməsində hazırlıq iclası və məhkəmə baxışı, apelyasiya instansiyası məhkəməsində ilkin iclas və məhkəmə baxışı mərhələləri də vaxtın keçməsinə səbəb olduğundan həmin işlər üzrə təqsirləndirilən şəxslər əksər hallarda cinayət məsuliyyətinə cəlb etmə müddəti keçdiyinə görə cinayət məsuliyyətindən kənar qala bilərlər.

Təhlil ilə müəyyən edilmişdir ki, 2020-ci il və 2021-ci ilin yanvar-may ayları ərzində Bakı şəhərinin rayon prokurorluqlarında yalnız Azərbaycan Respublikası Cinayət Məcəlləsinin 307.1-ci maddəsi ilə istintaqı aparılaraq məhkəməyə göndərilmiş iş olmamış, 12 iş üzrə icraata xitam verilmişdir ki, onlardan da 4 işə cinayət məsuliyyətinə cəlb etmə müddətinin keçməsi əsası ilə xitam verilmişdir.

Bakı şəhərinin rayon prokurorluqlarında 2018-2020-ci illərdə Azərbaycan Respublikası Cinayət Məcəlləsinin 307-ci maddəsi ilə ayrılmış, cinayət məsuliyyətinə cəlb etmə müddəti keçsə də həmin cinayətin ayrıldığı ağır və ya xüsusilə ağır cinayətlər üzrə məhkəmənin hökmü qanuni qüvvəyə minmədiyindən icraatı dayandırılmış qalan cinayət işləri vardır.

Bəzən dayandırılmış işlər diqqətdə saxlanılmadığından ağır və ya xüsusilə ağır cinayətin törədilməsi ilə bağlı cinayət işləri iş üzrə məhkəmənin hökmü qanuni qüvvəyə mindikdən sonra həmin cinayətlərin gizlədilməsi və ya xəbər verilməməsinə dair ayrılaraq dayandırılmış cinayət işləri təzələnməyərək uzun müddət dayandırılmış qalır.

Belə ki, ağır və ya xüsusilə ağır cinayətin törədilməsi ilə bağlı cinayət işləri iş üzrə məhkəmənin hökmü qanuni qüvvəyə minsə də, həmin cinayətlərin gizlədilməsi və ya xəbər verilməməsinə dair ayrılaraq Bakı şəhərinin rayon prokurorluqlarında dayandırılmış qalması müəyyən edilən 22 cinayət işi üzrə icraatın dayandırılması barədə qərarlar 2021-ci ilin yanvar-may ayları ərzində Bakı şəhər prokurorluğunda ləğv edilmişdir. Həmin işlərin əksəriyyəti üzrə cinayət məsuliyyətinə cəlb etmə müddətləri keçdiyindən icraata xitam verilmiş və ya xitam verilməlidir.

Qeyd olunmalıdır ki, bir sıra xarici ölkələrdə cinayət barəsində xəbər verməməyə görə daha sərt cəzalar müəyyən edilmiş və cinayətin törədilməsi ilə onun xəbər verilməməsinə dair ittihamların bir icraatda məhkəməyə göndərilməsi mümkündür.

Göstərilənlər və cinayət barəsində xəbər verməmə cinayətinin ictimai təhlükəliliyi nəzərə alınaraq həmin cinayətin az-ağır, bununla da cinayət məsuliyyətinə cəlb etmə müddətinin yeddi il olması müəyyən edilməklə həmin cinayəti törətmiş şəxslərin cinayət məsuliyyətinə cəlb etmə müddətinin keçməsi əsası ilə cinayət məsuliyyətindən kənar qala bilmələrinin qarşısını almaq olar.

Ağır və ya xüsusilə ağır cinayətin hazırlanmasını və ya törədilməsini bilərək həmin cinayət barəsində xəbər verməmə cinayətini törətmiş şəxslərin cinayət məsuliyyətinə cəlb etmə müddətinin keçməsi əsası ilə cinayət məsuliyyətindən kənar qalmalarının qarşısının alınması üçün aşağıdakı məsələlərin müzakirə edilməsi məqsədamüvafiqdir:

1. Azərbaycan Respublikası Cinayət Məcəlləsinin 307.1-ci maddəsinin sanksiyasında azadlıqdan məhrum etmə cəzasının yuxarı həddinin üç il müəyyən olunması barədə dəyişiklik edilməklə həmin cinayətin az ağır cinayət olmasını müəyyən etmək;

2. Azərbaycan Respublikası Cinayət-Prosessual Məcəlləsinin 49.4.2-ci maddəsinə dəyişiklik edilməklə cinayətin törədilməsi ilə onun gizlədilməsi və ya xəbər verilməməsinə dair ittihamların bir icraatda məhkəməyə göndərilməsinin mümkünlüyünü müəyyən etmək.

Mürvət Həsənov
Bakı şəhər prokurorunun müavini
baş ədliyyə müşaviri